

TISZAINTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Helyben hához hordva: Vidékre postán szállítva.
 Egész évre... 36 korona Egész évre 40 korona
 Negyedévre... 9 korona Negyedévre 10 korona
 Egyes szám ára 16 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.

A szerkesztőség kéziratok visszafizetését és hirdetések elszámolását nem vállalja. Kiadóhivatalhoz intézendők.

Sem Erdélyt, sem a magyar becsületet nem adjuk!

Vajda Sándor támadása Magyarország egysége ellen. Az oláh nemzetiségi párt nyilatkozata.

Ami tegnap a képviselőházban történt, az minden magyar embernek arcába kergeti a vért. Okólbeszorult kézzel, eikeseredéssel és izzó haraggal olvassuk, micsoda vakmerő nyilatkozatot mert felolvasni Vajda Sándor nevű oláh képviselő. Hát odáig jutottunk már, hogy ilyen hazugságokat és ilyen kapzsi követeléseket kell eltűrniük?

Vajda Sándor nem kevesebbet követel, mint hogy a magyar nemzet ezer éves egységét az ő kedvéért robbantsuk szét, majd Vajdáék határozzák meg, mi történjék a magyarországi románsággal, a magyar parlament szerinte nem képviseli a hazai románságot (talán Bratianu képviseli?), követeli Erdély autonómiáját (persze, hogy a székelyeket is a szegény, kifosztott, eloláhosított csángók nyomoruságos sorsára juttassák!) meg a magyarországi románok önálló képviselőt a béketárgyaláson és több effélet.

Fáj a lelked, magyar vérem, hogy ilyen merényletet követtek el a magyar parlamentben ellenünk? Vessünk csak magunkra miatta. Mi magunk sem becsüljük meg magunkat. Egy-két nappal előbb proklamálták Magyarország függetlenségét s akkor azt a magyar miniszterelnököt, aki a nemzet négyszáz éves álmának megvalósítását bejelentette, azzal üdvözölte egy magyar képviselő, hogy menjen a fenébe. Azután egymásnak mentek magyar képviselők, kölcsönösen legazemberezték, lehazárolózták egymást — ha mi így tiszteljük magunkat, akkor mit várjunk a Vajda Sándoroktól? Csoda, hogy nem proklamálták azonnal Dákóromániát a Fekete-tengertől a Tiszáig, Budapesten! Ha a magyar nemzet képviselői közt akadnak e sorsdöntő órákban is olyanok, akik korcsmai jelenetek színhegyévé alacsonyítják a parlamentet, akkor ne csodáljuk, ha minden rossz bocskorral beléjük rugnak.

Csak egyet felejtett el Vajda Sándor: az a néhány szájhős, akik most botrányt botrányra halmoznak a dunaparti palotában, az még nem a magyar nemzet, amint Vajda Sándor és társai sem a magyar románság. Az ezeréves magyarság a 700 éve beköltözött románokkal mindig testvériesen megér-

tette egymást és most sincs köztünk semmi baj.

Vajda Sándor ágalhat a maga nevében, de nincs joga Magyarország széttördelését követelni egy nemzetiség nevében, melynek fiai — kivételek, sajnos, elég nagy számmal voltak, — tulnyomó többségben a háboruban is becsülettel megállották helyüket az egységes magyar haza védelmezése körül. A magyar képviselőház „antant-

barát” tagjainak viselkedése felbátorította Vajdát tegnapi vakmerőségére. De azt ő sem hiszi, hogy nyilatkozatát többnek fogja venni határtalan provokálásnál. Majd eljön az idő, ha nagyon provokálják, a mikor Vajda urék megint mélységesen hallgatni és lapulni fognak, mint most két éve, a vöröstpronyi csata után. Addig pedig vegyék tudomásul, hogy Erdélyről nem alkuszunk! A magyar becsület él még kint az egész nemzetben és a magyar nemzet egysége, hazánk épsége, a magyar becsület sem a csehnek, sem a rácoknak, sem Vajdáéknek nem lesz prédája soha!

A képviselő urak pedig csak veszekedjenek tovább. Így készültünk 1526-ban is Mohácsra.

Az oláh nemzetiségi párt deklarációja a képviselőházban.

Budapest, okt. 18. (Saját tudósítónktól.) A képviselőház mai ülését fél 11 órakor nyitotta meg Simoncsics alelnök. Napirend előtti felszólalás után

Vajda Sándor román nemzetiségi képviselő állt szólásra. Kijelenti, hogy a háboru tanulsága többek közt az, hogy a kis és nagy nemzetek közti különbségek megszűntek. Ezután izgalmas érdeklődés közben olvassa fel az oláh nemzetiségi képviselők következő deklarációját:

A magyarországi és erdélyi román „nemzeti” (?) párt végrehajtó bizottsága október 12 én Nagyváradon Mihályi Tivadar elnökelével ülést tartott, amelyen a bel- és külpolitikai helyzet alapos megfontolása után egyhangulag a következő deklarációban egyezett meg:

A világháboru által teremtett helyzettel szemben a magyarországi és erdélyi román nemzeti párt végrehajtó bizottsága, mint a magyarországi és erdélyi román nemzet (?) politikai szervezete megállapítja, hogy a háboru eredményei igazolják, hogy a román nemzet évszázados követelése teljesültek ama természetes jog alapján, hogy sorsa felett minden nemzet maga rendelkezik, mely jogot a monarchia fegyverszüneti ajánlatában már Magyarország kormánya is elismeri: a magyarországi és erdélyi román nemzet ezzel a joggal élni kíván. Ehhez képest követeli maga részére a jogot, hogy teljesen szabadon, minden idegen befolyástól menten maga határozza meg intézményes állami elhelyezkedését és viszonyát a szabad nemzetek között.

A magyarországi és erdélyi román nemzetnek szervezete nem ismeri el a parlament s kormány jogosultságát, hogy magát a román nemzet képviselőnek tekintse s nem ismeri el tőle idegen tényezők oly jogát, hogy a békekongresszuson a magyarországi és erdélyi román nemzet jogait képviselje, mert ez érdekek védelmét csakis saját nemzetgyűlése által kijelölendő tényezőknek adja. A párt végrehajtó bizottságán kívül senki se lehet feljogosítva, hogy a nemzet politikai ügyeire vonatkozó kérdéseket tárgyaljon s a határozatokat és megegyezéseket, melyek a bizottság hozzájárulása nélkül jönnek létre, semmisnek tekintjük. (Zaj.)

Szterényi József az asztalra csap.

Szilágyi Lajos: Most beszéljenek! (Nagy zaj.)

Vajda folytatja: A monarchiában élő román nemzet az élethez való elidegeníthetetlen jogának érvényesülését várja és követeli.

Ezután Wekerle politikáját kritizálja. Mi alatt a nemzetiségek fiai és apái a harctéren harcoltak, anyáikkal megtöltötték a börtönöket. (Nagy zaj.)

Szterényi: Hazudik!

Gróf Zichy Aladár: Hazugság a mit mond!

— Pop Cs. István: Nem hazudik.

Gróf Zichy Aladár: De igen hazudik, hazudik!

Szterényi: Most is azt mondom hazudik! (Óriási zaj.)

Vajda: Százszámra zárták be az iskolákat.

Urmánczy: Mert a tanítók elköltöztek az országból.

Vajda végül figyelmébe ajánlja a Háznak, hogy Wilson nemcsak a magyar nemzetre vonatkoztatja feltételeit.

(Folytatás a 4 ik oldalon.)

Az első szociális nap.

A missziós nővérek előadásai.

Szépszámu, válogatott közönség jelenlétében folyt le a valóban tanulságos, gyakorlati szociális gyűlés, amelyen *Ikrich Augusta* és *Balázs Benedikta* missziósnővérek először szóltak a nagyváradi közönséghez és meghódították.

Szilágyi Dózsa megnyitójában megemlítette a Szociális Missziótársulat nagy ünnepét, hogy épp most, a 10 éves jubileuma alkalmával nyitotta meg a legnagyobb szabású intézetét, a hadiárva-házat a vele kapcsolatos gazdasági iskolával. Majd humorosan üdvözölte a missziósnővéreket, akiket a közönség lelkesen éljenzett. Felhívta a közönség figyelmét az előadások komolyságára, buzgó látogatására és arra, hogy a kedves nővéreket, akik lelkük, tapasztalatuk, tanulmányuk legértékesebb gyöngyeit adják nekünk, tiszteljék meg figyelemmel, mert a nagyváradi hölgyvilágnak nagyon jó neve van. Azután röviden utalt arra, hogy minden működésnek két fősarka van: a lélek erkölcsi mélysége és a jellem kitartó ereje. Aki lelkében nem szereti az erkölcsi mélységeket és magasságokat, az értékeset nem tud adni. Aki pedig nem kitartó, még a legjobb erkölcsi és szellemi tulajdonságokkal megáldva se tud alkotni.

Augusta nővér hatalmas perspektívával mutatott rá korunk égető kérdésére, a magyar középosztály megmentésére. Lélektani alapon vázolja az önző ember átvédését a szeretet jegyében működő felebaráttá, ki a cseléd, a munkás sorsa iránt érdeklődik, ügyes-bajos dolgában segíti.

Az ezidei év programja a karitatív munka, mely a mellett, hogy közvetlenül segít, a munkatársnak is sok örömet szolgáltat és épen ezért gyakorlati kihatásban talán gyümölcsözőbb is az egyes munkatársakra nézve.

Lássuk a keresztyén magyar középosztály helyzetét. Míg a termelő nép, a szabadban mozgó iparos osztály a jelenlegi kritikus időben is boldogul, a középosztályt a drágaság, létének erején felül való megnehezítése, csaknem megfojtja. Mindnyájunk főgondja ezt az osztályt megmenteni. A Szociális Missziótársulat több tagja mutatott példát az elmúlt évben, hogy lehet gazdaságilag segítségére sietni ennek a szorongatott osztálynak bérelt földön üzött konyhakertszettel, szövetkezetekkel stb.

Másrésről meg, hogy ellensúlyozzuk ezen osztály elkereszténytelenedését, segítsünk szegény, tehetséges gyermekeket minden erőnkkel pályájukon előre.

Benedikta missziósnővér a patronage munkára toborzott — tekintettel a Hivatalos Pártfogói Tanfolyam megkezdésére — hivatkozott.

Amerika szülte, Német- és Franciaország átvette, de nálunk 10 év gyakorlata mintaképpé fejlesztette ez intézményt. A bünyözönél nem a büntetés, hanem az orvoslás a főcél. Eletbevágó dolog, mert csak Pesten 30000, az országban pedig 90000 a fiatalkoru bűnös; prostituált pedig Pesten 3000, titkos 30000, az egész ország területén pedig

300000 ilyen szerencsétlen van, kiknek tulnyomó részét még meg lehetne menteni. Némkám orvosprofesszor elijesztő adatokat hoz a nyilvánosságra, melyen segítenünk kell.

Az 1908. évi 36. t. c. a társadalmat is bevonja a fiatalok felsegítéséhez. A bíróság az első alkalommal bűnözőt feltételesen szabadságra bocsátja egy évre és mellé pártfogót kér fel. Ha a fiatalok megjavult, úgy büntetésétől eltekint. A Missziótársulat még tovább megy, „Szeretetház”-ban gondozza, tanítja az ilyeneket, hogy az életbe kilépve, kenyérkereső foglalkozásuk legyen és szégyenkezés nélkül, hasznos polgárai lehessenek az államnak.

Sok kötelességünk van más tekintetben is. Övnünk kell a fiatalságot. Más helyen e munkában is rohamléptekkel haladnak. Nálunk még mindig késik a mozicenzúra, a 16 éven alóli leányok kávéházi stb. szolgálatról való eltiltása, fiatalokaknak szeszital kímérési tilalom, a nyilvános helyek bezárása stb. Ha nem is követi minden tettünket eredmény, csüggednünk nem szabad. Ha megtaláljuk a fiatalok bűnös lelkivilágához vezető utat, úgy munkánk eredményes. Megható példák tanítják az ilyen munka áldást-hozó eredményét.

A keresztyén tisztviselőnk szervezetének megalakítása.

A Szt. László teremben lefolyt lélekemelő gyűlés után a választmányi helyiségben jöttek össze a tisztviselőnk, a Kath. Nővédő Egyesület és a Leányklub elnöksége. *Szilágyi Dózsa* nyitotta meg az gyűlést és ismertette a Szociális Missziótársulattól a tisztviselői szervezetek számára kiadott ügyrendet, a mely felöleli a tisztviselőnk anyagi szellemi, erkölcsi, szociális érdekeit. Így a nyugdíjkérdés, a férfi és női fizetéskülönbség, szaktsnfolyamok, könyvtár, közös üdülő telepek, összejövetelek lelki pastorációval és klubélet.

Felvetette a kérdést, vajjon a tisztviselőnk szempontjából közszükségletet elégít ki ezen szervezet megalakítása.

Lelkesen hozzájárultak a nagy számban megjelent tisztviselők, akiknek *Balázs Benedikta* nővér fejtette ki a szervezet nagy célját.

Csak a postások eddig már 66-an jelentkeztek és a mozgalom tovább fejlődik és a szervezkedés, tekintve a nagy arányokat csoportonként fog történni.

Az új szervezet mint a Missziótársulat szakosztálya alakul meg.

A következő napok programja.

Ma délelőtt 11 órakor a Kath. Kör választmányi helyiségében megbeszélő értekezlet, amelyre hivatalosak a kath. Nővédő Egyesület, a Missziótársulati Leányklub és a Hivatalos Pártfogói Tanfolyam tagjai.

Délután fél 6-kor nyilvános gyűlés a Kath. Kör disztermében, amelyen *Balázs Benedikta* és *Skrich Augusta* missziósnővérek adnak elő. A gyűlést megnyitja és bezárja özv. dr. *Személy Kálmánné*, a kath. Nővédő Egyesület alelnöknője és a leánykörök fővezetője.

Holnap, vasárnap d. e. 11 órakor diszgyűlés a törvényszék esküdtszéki termében I. emelet, 51—53. ajtók, jobbra a Hivatalos Pártfogói Tanfolyam megnyitására, amelyre hivatalosak az érdeklődők és különösen a tanfolyam tagjai. Előadnak *Táray Kálmán* gyermekbíró. *Balázs Benedikta* missziósnővér, *Szilágyi Dózsa* prem. tanár.

Hallatlan árdrágítások.

Fodor Béla, a fáradhatatlan közéletmészési nyomozó, tegnap a Sztaroveszky utca 3 szám alatt levő üzletben 800 darab gyertyát foglalt le, amelyet az üzlettulajdonos nem jelentett be, hanem *darabonként* — rettenetes ár — 2 korona 16 fillérért árusított. Talált még ott 20 üveg málnaszörpöt, amelyet literenként 28 koronáért mért ki a kereskedő, s 23 darab kolbászt, amelyből öt dekát 2 koronáért mért ki. Ugyane kereskedőnél lefoglalt 4000 doboz gyufát, mert a tulajdonos *dobozonként* 20 fillérért árusította. Megindították ellene az eljárást.

Darabanth Ferenc rendőrfelügyelő *Kovács Jenő*nél háziszappant foglalt le, 25 kilót, amelynek maximális ára kilónként 4 korona és 4 fillér, *Kovácsné* pedig 55 koronáért árusította. A szappan zsiradéktartalma 80 százalék, amelyet nem is szabad előállítani.

A kiváló rendőrfelügyelő ezenkívül talált az utcán egy kocsit, amelyen 18 méter-mázsa tengeri volt. A kocsis nem tudja, hogy kié a tengeri, ki adta fel, csak azt, hogy 140 koronáért adták el métermázsánként. Ezt is lefoglalta.

Lakásügyek a városi tanács előtt.

Dr Dajka Endre lakáshivatali elnök beadványa.

A lakás kérdés megoldása Nagyváradon a tél közeledtével mind nehezebbé válik s valószínűleg a novemberi költözés idején még több dolga lesz a lakáshivatalnak, mint eddig volt.

A városi tanács foglalkozott a lakásügyi kérdésekkel.

Tudomásul vették *Czegléd Jermiás* és *Kubinyi Gyula* lemondását a járásbírósnál működő lakásügyi bizottsági tagságáról s helyettük *Bodnár Rudolf* és *Kövény Albert* háztulajdonosokat nevezték ki s erről a városi kir. járásbírósnak értesítette.

Dr *Dajka Endre* r. kapitány, a lakáshivatal elnöke hosszabb jelentést terjesztett a tanács elé, amelyben a lakásszükség enyhítésére tesz javaslatokat.

A tanács a jelentésre vonatkozólag a következőket határozta:

Megkeresi a polgármestert, hogy az üresen álló lakások felkutatására rendelje ki a tanítókat, akik az iskolák bezárása idején szabadok; díjazásukat akként állapítsák meg, mint az árvaszékhez beosztott tanítók díjazása. Minden tanító mellé rendeljenek ki 1—1 rendőrt.

A dr *Dajka Endre* r. kapitány által a lakásinség enyhítésére javasolt 25 barak építését kiadták a mérnöki hivatalnak.

Az idegenek letelepedésénél az előélet és a megélhetési viszonyok megvizsgálására a rendőrséget nem utasíthatja a tanács, mert ehhez a rendőrségnek nincs jog, mivel szabad költözködési joga van bárkinek, ellenben a miniszteri rendelet a lakáshivatalnak jogot ad, hogy a saját hatáskörében járjon el.

Megkeresi a polgármestert, hogy a la-

káshivatal rendelkezésére egy-egy polgárort rendeljen ki.

A városi mérnöki hivatal kutassa ki a lakhatatlan lakásokat s kíséreljék meg az egyezséget a háztulajdonosokkal, hogy ha a város rendbehozatja a lakásokat, hajlandók-e bizonyos idő alatt a rendbehozási költségeket megtéríteni.

Dr Dajka azon javaslatát, hogy a katonai barakokat a polgárság részére foglalják le, nem tejesitheti a tanács.

Végül elhatározta a tanács, hogy a vidéki járásbírótság visszahelyezését illetékes helyen szorgalmazzák.

Nem tengeriből és burgonyából, hanem borból készítenek szeszt.

Milliókat veszítettek a borspekulánsok a legutóbbi borárzuhanáson. Az Érmelléki öszszevásárolt borok jórészt nem vették át a vevők s most naponta nyilvános árverésen adják el a drágán vett borokat, a perek pedig szaporodnak a törvényszéken, mert az árkülönbséget tekintélyes összegekre rug s a pereket folyamatba kellett tenni, mert nem fizetnek a spekulánsok, a kik között Nagyvárad majdnem minden borkereskedője képviselve van.

Nem kell azonban félni, a bornak rövidesen meg lesz a tisztességes ára, ha nem is 16 korona literenkint. Eddig ugyanis *nemzeti ajándékot* kaptak a mezőgazdasági szeszgyárak, mert a pénzügyminiszter megengedte, hogy burgonyából és tengeriből főzhessenek szeszt.

A tengerit azonban a közlelmezési miniszter nem engedi tovább felhasználni, mert kell a sertéshizlaláshoz, tehát a zsirhoz, a burgonyát pedig Auszriának jó áron lehetne eladni, ha nem főznének belőle szeszt, míg most se a krumplinak nincs ára, se a bornak.

Mint értesülünk, a közlelmezési miniszter arra hivatkozással, hogy a mikor a tengerit nem hizlalásra használják, hanem szesz főzésre s makkot kell szedni a sertések számára, nem engedhető meg a tengerinek szesz előállítására való felhasználása, lépéseket tett a pénzügyminiszternél a tengerinek és burgonyának szeszgyártás céljára való átadásának beszüntetésére. Pár nap múlva megjelenik a rendelet, a mely a bort jelöli meg, a melyből borpárlat (szesz) állitható elő. Ez a szesz 100 fokra is hevithető. A bornak tehát értéke lesz rövid idő alatt.

* Tizennégy rokkant cipész. A Hadi gondozó megkeresésére a rendőrkapitányi hivatal kimutatta, hogy 14 rokkant cipésznek van szüksége bőrrre és cipőre. A város tanácsa Soós István dr aljegyző javaslatára felir a Népruházati Bizottsághoz, hogy e 14 suszter elsősorban kapjon cipőt és bőrt a munkához.

Flandria és Észak-Franciaország egyes részeit a németek kiűritették.

Berlin, október 18. A miniszterelnökség sajtóosztály távirata. A nagyfőhadiszállás lelelti:

Nyugati harctér.

A legutóbbi napokban Flandria és Északfranciaország egyes részeit, Ostende Tourcoing-Boubauillyville és Douay városokkal együtt kiűritették és hátsó vonalakba vonultunk. Brügge és a Lys között tegnap az ellenség több ízben nagy erővel utánunk nyomult.

Angol századokat, amelyek Cortyrykától északra a Lys folyón át előnyomultak, ellentámadással visszavetettük. Liletől és Douaytól keletre laza harci érintkezésben állunk az ellenséggel.

La Cateau és az Aisne között újból felhangolt a harc. Angol, francia és amerikai csapatok hatalmas harci eszközökkel próbálták hatalmukba keríteni vonalainkat. Le Cateau két oldalán az ellenség támadásai meghiusultak. Vonalaink előtt helyi betörési pontokat ellenlökéssel megtisztítottuk. Le Cateau és Aisonville között az ellenség egyes helyeken betört állásainkba.

Váltakozó harcok után az ellenséget Le Cateauból vonalaink előtt. a Vassignybe vezető uton Ville Muntie mellett és Mennvrettel, valamint Aisonvilletől északraire állítottuk meg. Ahol az ellenség ezen a vonalon túl nyomult be, ellenlökéssel visszavet-

tük. Aisonvillet és a dél felé csatlakozó vonalakat többszöri roham dacára megtartottuk. Éjjel meghiusultak az ellenség támadásai, épp így sikertelenek maradtak az Ouisytól északra az Oise arcvonala ellen intézett ellenséges támadások is. Ouisytól keletre kézitusában visszavetettük a heves támadásokat. Grandpretől nyugatra porosz gyalogezredek, a Maas keleti partján brandenburgi és szász csapatok sikeres támadó vállalkozásokat végeztek.

Ludendorff, első főszállásmester.

Meghiusult

szerb támadások.

Budapest, okt. 18. A miniszterelnökség sajtóosztály távirata. (Hivatalos.)

Olasz harctér.

A 163. számú tiroli népfelkelő zászlóalj osztagai a Garda tótól nyugatra visszavertek egy olasz előretörést. — Egyébként is több helyütt élénkebb harci tevékenység volt.

Balkáni harctér.

Albániában nincsenek nagyobb harci cselekmények. A nyugati Morava mentén és a déli Morava völgyében szerb támadások meghiusultak.

A vezérkar főnöke.

Wilson vasárnapra várja Németország választát.

Budapest, október 18. (Saját tudósítónktól.) A Newyork Herald jelenti, hogy Wilson vasárnapra várja a német válaszigjegyzéket, amelyre azután rövidesen megadja a végleges választ.

Miért késik Németország válasza?

Budapest, október 18. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: A Wilson jegyzékére adandó válasz elodázása arra vezethető vissza, hogy nagyon sokan vesznek részt a szöveg elkészítésében. A kormány azon a nézeten van, hogy a Wilsonnal folytatott tárgyalásokat nem szabad megszakítani. A kormány tiltakozni fog a jegyzék hangja ellen, de a többségi lapok azt írják, hogy Wilson követelése nem alkotnak elháríthatatlan akadályokat.

Wilson további követelése: Elzász-Lotharingia.

Budapest, október 18. (Saját tudósítónktól.) Rotterdamból jelentik: A Nation jelenti: Mértékadó helyen szerzett értesülés szerint Wilson elnök röviden és kötelezően Elzász-Lotharingiának Franciaországnak való visszaadását fogja követelni. Ez a kérdés nem képezheti semmiféle diplomáciai eszmecsere tárgyát.

Az antant megcáfolja Törökország különbékéjét.

Budapest, október 18. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: A Petit Parisien e hó 16-iki kelettel megcáfolja azt a hirt, hogy Törökország külön békét köt volna.

A nagyérdemű közönség tudomására adom, hogy 2 és fél évi katonai szolgálat után koromnál fogva haza bocsajtottam, vasredőnygyáram és műlakatos műhelyemet ismét megnyitottam. E szakmába vágó **redőny és műlakatos** mindennemű munkákat és javításokat elvállalok, ugyszintén Wertheim-kassak nyitását és javítását is

tisztelettel
GRÜNWARD JENŐ
első nagyváradi és erdélyrészi
vasredőnygyár és műlakatossága
Nagyvárad, Uri-u. 39. Telefon 343

A képviselőház ülése.

A miniszterelnök válasza.

(Folytatás.)

Wekerle Sándor miniszterelnök Vajda Sándor képviselőnek a román nemzeti párt nevében tett deklarációjával szemben az egységes magyar nemzeti állam integritását védelmező és hangsúlyozó /oly nagyhatású beszédet mondott, mely a Ház összes pártjainak osztatlan helyeslésével találkozott. Vajda a deklarációban Wilson pontozatainak megfelelően egy román nemzeti állam jellegéhez illően azt követelte, hogy a békekongresszuson ő álló képvisellel bírnak.

Wekerle miniszterelnök azonnal válaszolt és nyilatkozatát történelmi jelentőségéhez méltó csöndben várta a Ház.

A miniszterelnök visszautasító állásfoglalásában hangsúlyozta, hogy Wilson elveiből csak hamis következtetésekkel lehet oly eredményre jutni, mely a magyar állam integritása ellen felhasználható volna. Wilson elvei értelmében a nemzetek szövetségében a nemzetiségek helyzete az emberi jogi egyenlőségéhez méltó rendezést nyert és ezen jogviszonylatok nemzetközi szankciót fognak kapni.

Felemelt hangon mondta azután Wekerle az egész Ház zajos és hosszantartó tapsai kíséretében, hogy

tiltakozunk az ellen, hogy belső ügyünkbe kültényezők beavatkozzanak, visszautasítjuk azokat a törekvéseket, amelyek a magyar állam integritását és egységes voltát érinteni akarják.

A béketárgyalásokon az osztatlan és egységes Magyarországnak csak olyan képviselője lehet, aki ezt az osztatlanságot és egységet képviseli. Hazai törvényeinkkel ellenkezik az, amit a deklaráció követel és Vajda Sándor csak képviselői immunitásának és a magyar nemzet hagyományos türeimének köszönheti, hogy ezeket a követeléseket ebben a Házban előadhassa.

Nagyhatású beszéde végén Wekerle épp úgy, mint tegnap Tisza, nyomatékosan rámutatott arra a mindent felülmuló emberberségre, amellyel Magyarország a hadifoglyokkal és az ellenséges állambeli internáltakkal bánt.

Fiume.

Ossoinac András Fiume képviselője: Külföldről érkező hírek szerint Fiumét fel akarják áldozni Jugoszláviának. Ez ellen ünnepelesen tiltakozik. (Taps a Ház minden oldalán.) Tiltakozik, hogy Fiumét bárki a horvátoknak juttassa, mert Fiume olasz volt és marad.

Juriga Nándor: Most tapsoljanak!

Ossoinac András: Ez oknál fogva, de Fiume közjogi állásánál fogva is, Fiume ma is corpus separatum. Teljes ellentétben van ez a törekvés az önrendelkezés jogával. — Ilyen értelemben deklarációt olvas fel: Fiume ugyanazt a jogot kívánja, az önrendelkezési jog szabad gyakorlását, mint amilyen jogban minden más nép részesül.

Wekerle Sándor: Kénytelen kormány-

elnöki helyéről a deklarációval szemben és annak kiegészítésül megjegyezni, hogy Fiume mint corpus separatum egyedül csak a magyar koronához tartozó lehet. Precizirozni kívánja Horvátországgal szemben a kormány álláspontját. A magyar kormány sohasem ellenezte, sőt elősegíti Horvát-Szlavonországnak Dalmáciával való egyesülését. Boszniát illetően álláspontja az, hogy Bosznia maga mondja meg, hova kíván tartozni. Annyit azonban ki kell jelenteni, hogy a magyar korona határain tulmenő egyesüléseket mindig ellenez és ellenez az uralkodó is, amint tegnapi manifesztumából kitűnik.

Fiume tekintetében a kormány álláspontja az, hogy Fiume csak hozzánk tarthatik odavezető ut biztosításával. (Helyeslés.)

Gróf Apponyi Albert.

Apponyi Albert: Tiltakozom az ellen, hogy Wilson 14 pontjának elfogadásával elismertük volna azt, hogy a nem magyar ajkú állampolgároknak joguk van a béketárgyalásokon részt venni. Wilson teóriájában Magyarország és Ausztria népeiről beszél nem nemzetekről és ha a béke úgy köttetnék, hogy Magyarország területi integritását, vagy állami egységét érintené, ilyen meg egyezés nem volna alkalmas a tartós béke előidézésére és a magyar nemzet még külső kényszer hatása alatt sem fogadná el.

Juriga Nándor: Így meg mi nem fogadjuk el.

Fráter Loránd: Fogja be a száját!

Apponyi Albert: Szabályozni kell a Romániában élő magyarság helyzetét is, mivel az egyenjogúsítás garanciái emelkedni fognak. Az eddiginél is messzebbmenő engedelményeket fogunk tenni a nemzetiségeknek, de területi épségünk és politikai egységünk megcsonkításába nem fogunk beleegyezni mindaddig, amíg magyar ember él és lélegzik. (Általános nagy taps. A képviselők felállnak, úgy tapsolnak.)

Apponyi Albert: A magyarországi nemzetiségek érdekeit rá kell bízni arra, a ki Magyarország érdekeit fogja a béketárgyaláson képviselni. Aki más képviselőt keres, az törvénytelen és alkotmányon kívül álló alapra helyezkedik. Bármennyire nincs bizalma a miniszterelnök iránt, Magyarország területi épségének, politikai egységének megóvásában teljes erejével támogatja a kormányt. — Országos szerencsétlenségnek tartja azonban, hogy olyan parlamentünk van, amely a nemzetet nem képviseli. Pozitív támpontok nincsenek, vajjon mit akar a nemzet és nem tudni, vajjon a nemzet a parlament mögött van e. Belső meggyőződésem, hogy békeesélyeinket a demokratikus választójog elpusztítása pedig kedvezőtlenebbé teszi. Az ország kárára van, ha a demokratikus választójogot meg nem valósítjuk. Ezután be-terjeszti ismert határozati javaslatát.

Zárt ülés.

Apponyi Albert beszéde után az elnök bejelentette, hogy ötvennél több képviselő zárt ülés elrendelését kérte.

A Ház ehhez hozzájárult, mire kiüritették a termet, majd megkezdődött a zárt ülés.

A zárt ülés fél háromig tartott. Utána rövid szünet volt.

Szünet után az elnök bejelentette, hogy gróf Károlyi Mihály a következő törvényjavaslatot terjesztette elő:

Törvény az osztrák birodalmi tartományban képviselt királyságokkal és országokkal fennálló közjogi kapcsolat megszüntetéséről. A javaslat 7 szakaszból áll. Kimondja Magyarország függetlenségének visszaállítását. Magyarország minden államügyét saját törvénye, törvényhozása és felelős kormánya intézi. Az 1867. XII. t. cikk hatályon kívül helyezésével az 1848. III. t. c. kiegészítettik a magyar külügyminiszterium azonnali felállításával. A kormány köteles a birodalmitanácsba képviselt országokkal a közös kapcsolatot megszüntetni. A törvény a kihirdetés napján lép életbe.

Wekerle az indítvány napirendre-tűzését kéri.

Wekerle miniszterelnök: A dolog érdemére kéri, hogy az indítványt tűzzék napirendre. Gróf Apponyinak válaszolva kijelenti, hogy a personal unió teljesen független külügyet jelent úgy a külföldi képviseletre, mint a külügyminiszter személyére vonatkozólag. Bejelenti, hogy legközelebb törvényjavaslatot fog benyújtani a personal unióról. Erre vonatkozólag azonban ki kell kérni a legfelsőbb felhatalmazást. Terminusokat nem mondhat. Biztosítani kell, hogy az országgyűlés által elfogadott javaslat nem ütközik akadályokba.

Hock János pártja nevében kijelenti, hogy bizalmatlan a miniszterelnökkel szemben. Szívesebben látná helyén Tisza Istvánt, aki mindig következetesen beszél. Indítványozza, hogy tűzzék napirendre Károlyi indítványát.

Gróf Tisza István tiltakozik az ellen, hogy őt a háboru okozójául akarják odaállítani.

Parlamentari bizottság a külügy, hadügy ellenőrzésére.

Gróf Apponyi Albert indítványozza, hogy a külügyi és hadügyi kormányzat ellenőrzésére tizenöt tagu parlamentari bizottságot küldjenek ki.

Ezután az elnök indítványozza, hogy a legközelebbi ülést kedden tarsák.

Hosszabb napirendi vita után az elnök indítványával szemben elhatározták, hogy a legközelebbi ülést ma szombaton tartják.

Ülés vége fél 4 órakor.

* Katonaszolgálatok kirendelése a mezőgazdasági munkálatokra. A honvédelmi miniszterium a hadügyminiszterrel egyetértően elrendelte, hogy a kiképzés alatt álló legénység kiképzése 10 napra felfüggesztessék és ezen 10 napra gazdasági munkák végzésére kiadassék. Ugyancsak elrendelte, hogy a menetszázadokba beosztott legénység, míg a század indulására parancs nem érkezik, a helyőrség közvetlen közelébe gazdasági munkálatokra vezényeltessék. Ezen munkások kizárólag a még visszamaradt cséplési munkálatokra, tengeritörésre, répaszedésre és burgonyaszedésre lesznek használhatók föl, még pedig kizárólag Nagyvárad körül 20 kilométer körzetben. Akik ezen munkásokra igényt tartanak kiutalásukat a megyei gazdasági munkabizottságnál 1 koronás okmánybélyeggel ellátott kérvénnyel kérelmezhetik.

Agyonverte az ostorral.

A Kolozsvári-utcán vérbefagyva találták tegnap Bogye Flóre kocsisit. Fejéből szivárgott a vér. Esméletlen állapotban szállították be a zsidó kórházba.

Nagynehezen magához jött s elmondotta, hogy rettenetesen berugott egy kocsmában s mikor kiment az utcára, egy kocsi robogott el előtte. Ő megragadta a kocsi oldalát s fei akart rá kapaszkodni. A kocsis — nem tudja, hogy kicsoda s honnan való — rávágott a fejére, ő még jobban fogta a kocsit, mire még pár ütést kapott, úgy, hogy elszedült s elesett. A kocsi erre eliramodott.

Bogye Flóre akkor is részeg volt, mikor ezeket elmondotta s így ment a másvilágra. Nem tudta megmondani, ki volt a kocsis, aki beverte a fejét.

Jánossy Gyula főkapitány az ügyet érlelyes nyomozás alá vette s már nyomában vannak a gyilkos kocsisnak.

A közéleti hivatal hirdetései.

Mint az már a város közönségével hirdetmény útján közöltetett, a Közéleti Hivatal Úgyosztály cipőosztályánál azt a rendszert léptettem életbe, hogy a közönség benyújtott szükségletbejelentőlapjának elintézéséről posta útján nyer értesítést és azok a felek, akiknek cipők utaltatnak, bizonyos napokra szóló meghívót kapnak a cipőosztályhoz.

Az így gyakorlatba léptetett rendszer mellett azonban számosan nem jelentek meg a kitűzött időben.

Minthogy ez a késedelmeskedés a kiutalt cipőket indokolatlanul lefoglalva tartja, értesitem a város közönségét, hogy mindazok, akik 1918. évi szeptember hó 17, 20, 21, 23, 26. és 30. napjaira utalványaik átvétele végett a Közéleti Hivatal Cipőosztálya által meghívtak, de ott meg nem jelentek, jelen hirdetmény megjelenésétől számított 3 napon belül utalványukat a Cipőosztálynál (Teleky-u. 3. szám, forgalmi terem) annál is inkább vegyék át, mert ellenkező esetben a részükre kiadott utalványok megsemmisíttetnek és a nekik kiutalt cipők más számára utaltatnak ki.

A késedelmeskedőknek cipőszükséglete csakis egy későbbi kontingensből nyerhet kielégítést.

A nagyváradi cipésziparosoknál készítenő talpalási vagy fejelési munkálatok ügyében, értesitem a város közönségét, hogy — bár a cipészekhez való utalás, a Cipőosztály joga és kötelessége — a közönség helyzetének megkönnyítése végett, helyesebb ha a talpalási és fejelési munkálatokra szóló munkálatok kikérése előtt, a munkálatok teljesítésére nézve, valamely cipésszel megállapodást köt és azután jelenti be a Cipőosztályoál, hogy az utalványt mely cipészhez óhajtja kiállíttatni.

Tudatom a város közönségével, hogy a marha és borjúhús árát 1918. október 18. tól kezdődőleg a következőkben állapítom meg:

marhahús I. rendű . . .	18— K.
" II. " . . .	17-30 K.
" kóser " . . .	18-10 K.
borjúhús 1 kg. . . .	16— K.

Három hónapra adják ki a krumplit.

Tudatom a város közönségével, hogy a beérkezett évi burgonyamennyiség elegendő arra, hogy a lakosság burgonyaszükségletét

néhány óra egyszerre kiadhassam. Ebből kifolyólag, valamint arra való tekintettel, hogy a közönséget az ácsorgástól megóvjam, értesitem mindazokat, akik téli burgonya szükségletüket egyelőre egy, két vagy három óra óhajtják beszerezni, hogy hétfőtől azaz október 21. től kezdődőleg, mindenkor délelőtt 8 től 12 ig és délután 2 től 5-ig a Szacsavay u. ca. 17. sz. alatt, valamint a Széna utcán levő burgonya raktárban jelenjenek meg, ahol részükre a kívánt burgonyamennyiség a burgonyajegy vonatkozó szelvénye és készpénz fizetés ellenében ki lesz szolgáltatva.

A megvásárolt burgonyamennyiség azonnal elszállítandó, miért is mindenki a szükségességet hozza magával.

Egy személy után egy havi időtartamra 10 kg. burgonya vétetik számításba.

A burgonya árát további intézkedésig hétfő október 21. től kezdődőleg kilógrammonként 50 fillérben állapítom meg.

Nagyvárad, 1918. október 17. én.

Lukács Ödön
polgármesterhelyettes.

Itt a perszonális unió.

Magyarországnak 1848 és 1867 óta soha olyan nagyjelentőségű törvényhozó ünnepnapja nem volt, mint 1918. október 16. Hogy ennek az ünnepnapnak egy kis töredéknyi csoportban ünneprontói is akadtak, az sajnálatos ugyan, de mégis csak mellékes, alárendelt jelentőségű esemény.

Az ünnepnapnak történelmi fontossága abban van, hogy a magyar parlamentben Magyarország alkotmányos kormányelnöke a magyar király tudtával és hozzájárulásával ezen a napon jelentette be a perszonális uniót, amelyért eleink, mint Polónyi Géza nagyon helyesen megjegyezte, ötven év óta küzdöttek s amely, mint nagy állami átalakulás, most érett gyümölcsként hullik az ölünkbe.

Hős hadainknak ötven éves hónap óta tartó emberfeletti erőfeszítése tehát nem veszett kárba. Legyen tényleges valóság, amiről a háború előtt csak álmodozni mertünk, megvan a perszonális unió, ami végeredményben Magyarország önállóságát, függetlenségét jelenti. Mert mi a perszonális unió? Az, hogy lesz külön magyar hadsereg, külön nemzeti bank és külön politikai önállóság. Ez tehát Magyarország részére a rég óhajtott, sóvárgott nemzeti önállóságot, állami függetlenséget jelenti.

Hogy az erre való berendezkedés, átmeneti, átalakulás nem megy egyszerre, az természetes, magától értendő. Minden előkészület azonban megtörtént rá, hogy a federalizálódó Ausztriával szemben, Magyarország állami egysége, függetlensége, csorbítatlan területi épsége megóvassék és mihamarább megvalósuljon. Ezért a küszöbön álló közeli nagy célért tehát nemcsak érdemes, de egyenesen hazafiúi kötelesség is, hogy a béke megkötéséig — melyet mindnyájan kivétel nélkül áhítunk, várunk és akarunk — tegyünk félre minden szétválasztó kérdést, személyi torzalkodást, multak küzdelmeit, ellentéteit s egyesüljünk mindannyian az önálló Magyarországnak nemcsak kinyilvánításában, hanem megteremtésében is.

A perszonális unió október 16. án történt ünnepies kinyilatkoztatása oly történelmi nagy esemény, a melyet bűnös könnyelműség lenne

hamis jelszavaknak egymásra licitálásával kockára vetni. Est modus in re bus. Tartunk sorrendet.

Most már minden kívánságunk teljesülése megjön a maga idején. Várjunk türelemmel. Bizunk a magyar nemzet józanságában, higgadságában, komolyságában, hogy az ünnepnap fenséges hangulatát egyesek lármája kedvéért nem fogja hétköznapi városi zsvajgásával megrontani.

HÍREK

* A főispán Budapesten. Malatinszky Lajos főispán a belügyminiszter meghívására tegnap Budapestre utazott, ahonnan hétfőn tér vissza.

* Egyházmegyei személyi hírek. Ambrus Tibor bucsatelepi lelkész a zsinati, Bakator József nagyszalontai koadjutor a zsinati és középiskolai hitanári vizsgálatot sikeresen letették. Cercek Gusztáv katonalelkész egyszerű békéscsabai segédlelkésznek, Mecséri György békéscsabai segédlelkész egyházmegyei hivatali aktuarissá nevezte ki a megyéspüspök.

* Megtörtént a fuzió. Késő éjjel jelenti budapesti tudósítónk: A pártok kiküldöttei ma este értekezletet tartottak, amelyen az Andrássy-, Apponyi-, az Alkotmány-, munkapárt és a Bizony csoport vettek részt. A megindult tárgyalásokon a nemzeti munkapárt és az alkotmánypárt elhatározta a fuziót, a többi pártok kiküldöttei még a határozat kimondása előtt eltávoztak az értekezletről.

* Autót kapott az orvosi hivatal. — Juricskay Barnabás tanácsos átengedte a városi tiszti orvosi hivatalnak a szeszfűző autóját délelőtt 8 től 12 ig mindaddig, míg az orvosi autó megérkezik.

* Kedden folyósítják a beszerzési előleget. A város számvevőségénél Erdélyi Bernát pénztári ellenőr, Losonczy Géza számvevő, Kucserik János számtiszt, Osváth Jenő számvevő, Zimányi Adrienne és Porcsalmy József könyvelők már elkészítették a legnagyobb erőfeszítéssel a kimutatást, amely a városi alkalmazottak beszerzési előlegének folyósítására szükséges. Táviratilag keresték meg a pénzügyminisztert, hogy a 135000 koronát tevő beszerzési előleget utalja át a városnak, amely 25000 koronát fordít e célra. A törvény értelmében a beszerzési előleget október 20. ig kell kiutalni s így előrelátható, hogy kedden a város megkezdje az előlegek kiutalását és kifizetését, a mely a város 500 alkalmazottjánál nagy munkát ró a pénztárra. Az előlegek a fizetésnek 30—40—50 százalékát teszik. Ugyanakkor adják ki az osztrák gyerekek után járó 75—75 cigarettát is azoknak, akik elvállalták a gyerekek tartását.

* Kitüntetés. Haverland Ferenc nagyváradi máv. főpályafelügyelőt a háború alatt másodízben éri a királyi kitüntetés. Első ízben 1916. ban eredményes szolgálatainak elismeréséül az arany érdemkeresztet kapta, most pedig a háború alatt tett kitűnő szolgálatainak elismeréseképp Ő felsége a koronás ezüst érdemkereszttel a vitézségi érem szalagján tüntette ki. A megérdemelt királyi kitüntetést a hivatalos lap legutóbbi száma közli.

A király kegyelmet adott a zendülő tengerészeknek.

Budapest, október 18. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A király a következő legfelső parancsot intézte a castelnovói hajóhad parancsnokához:

— *Abban az esztelen feltevésben, hogy az ellenséggel való békét a monarchia belső zavarai után el lehet érni, haditengerészetem egyes tagjai 1918 február 25-én a cattarói öbölben súlyos engedetlenséget követtek el, amelyek a haditengerészetem hírnevét veszélyeztették és flottám erejének is nagy ártalmára voltak.*

Haditengerészetem négy legénységi egyéne már halállal lakott, katonai büntett miatt pedig 379 vádlott áll a cattarói törvényszék előtt. Dacára az ügy nagyságának ebben a történelmi pillanatban kegyelmet akarván gyakorolni, elrendelem 348 vádlott ellen az eljárás megszüntetését, akik nem voltak főcinkosok, felbujtók, a többi 39 ellen az eljárás folytatandó.

KÁROLY sk.

Budapest védekezése a spanyoljárvány ellen.

Bezárják a színházakat is. Záróra este 10 órákor.

Budapest, október 18. (Saját tudósítónktól.) A közegészségügyi bizottság ma délelőtt ülést tartott, amelyen a tisztí főorvos bejelentette, hogy Budapesten százezernél több azon emberek száma, akik a spanyol betegségen már keresztül mentek, vagy jelenleg benne fekszenek s eddig több mint hétszáz ember halt meg a járványban. A tisztiorvos indítványára a bizottság elhatározta, hogy a járvány leküzdésére október 21-től november 4-ig elrendeli az összes iskolák bezárását, a színházak, mozik, mulatóhelyek, mutatványos telepek és sporttelepek bezárását, valamint a kávéházak, vendéglők este 10 órákor való záróját.

Végül a polgármester közölte, hogy a belügyminisztertől felhatalmazást kapott a legszélesebb körű intézkedésre s erről hirdetményben fogja a lakosságot értesíteni.

Vilmos császár lemondása is szóba került a koronatanácson.

Budapest, október 18. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A Wilson jegyzékére adandó válaszról folytatott tanácskozás Berlinből érkező jelentések szerint még nem értek véget. Hír szerint a koronatanácson szóba került Vilmos császár lemondásának kérdése is.

* A rendőrök ruházata és csizmája. Németh Pál gyógyszerész, Szüts Dezső és Iványi F. József hírlapírók indítványt adtak be a város tanácsához, hogy a rendőröket ruhával és csizmával sürgősen lássa el. A tanács már rendelt 121 méter szövetet, amelyet kiosztott s most felhívta a rendőrkapitányi hivatalt, hogy a további szükségletéről készítsen kimutatást s azt terjessze be mielőbb.

* A mezőgazdasági termények ára nem változik. Minthogy a mezőgazdasági termelés biztosítása céljából kívánatos, hogy a gazdák már a termelési időszak elején tudomással bírjanak arról, hogy a termelvényeknek a jövőben milyen ára lesz, a földművelésügyi miniszter ur a minisztertanács től nyert felhatalmazás alapján elhatározta, hogy a mezőgazdáknek a remélhető jövőbeli árat közölni fogja. A miniszter urnak 1860—1918. sz. leirata alapján ennél fogva tájékoztul közlöm, városunk gazdaközönségével, hogy a főbb mezőgazdasági termények u. m. buza, rozs, kétszeres, árpa, zab és tengeri ára a jövő évben sem lesz alacsonyabb az 1918. évi termésre megállapított árnál. — Nagyvárad, 1918. okt. 14. Rimler Károly polgármester.

* A nagyváradai újságírók elítélik Fenyves Ferenc támadását. A vidéki újságírók szervezkedését s törekvéseit egy pamflet igyekszik most diszkreditálni. — A nagyváradai újságírók szabadszervezete tegnapi ülésén kimondta, hogy Fenyves Ferencnek VHOSZ címen megjelent pamfletjét, amely a hivatásos újságíróknak az újságíró érdekek érvényesítése érdekében, a VHOSZ. közgyűlésén lefolytatott küzdelmét és az újságírók erkölcsi és anyagi felszabadulása érdekében való szervezkedését rosszindulatúan és valóságnak nem megfelelően állítja be és a személyes támadások sorozatával a becsületes újságíró-törekvések harcosait s így magukat a törekvéseket diszkreditálja, felháborodással elítéli s vele szemben a legélesebben állást foglal. Ezt a határozatot a szabadszervezet központi bizalmi testületnek és az ország valamennyi szabadszervezet csoportjának s újságíróegyesületének megküldi és őket hasonló állásfoglalásra szólítja fel.

* Czipészek gyűlése. Felkérem testületünk kötelékébe tartozó mindazon cipész iparosokat, kik a várostól annakidején elkészítésre kaptak anyagot, hogy f. hó 19-én, azaz ma, szombaton délután 6 órákor az ipartestület hivatalában okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. — Nagyvárad, 1918 október 18. Czeglédy Jeremiás, elnök.

* Beszűntették a nappali gyorsvonatot. Az utazó közönséget kellemtlenül lepte meg tegnap a hír, hogy a máv. igazgatósága besűntette a Nagyváradról reggel 8 óra után Budapestre induló s este 6 óra után Budapestről Nagyváradra érkező gyorsvonatpárt s így csak az éjjeli gyorsvonatok közlekednek Nagyvárad és Budapest között. Annál inkább sajnálatos a nagyváradai gyorsvonatpár besűntetése, mert ez volt a legkényelmesebb vasúti összeköttetés Nagyvárad és a főváros között. Az illetékes hatóságok bizonyonnyal sürgősen megteszik a kellő lépéseket, hogy Nagyvárad a nappali gyorsvonatpárt, melyre nélkülözhetetlenül szüksége van, minél hamarabb visszakapja. Miért nyögje a közlekedés nyomoruságait mindig Nagyvárad?

* Vasárnap népszövetségi mozi. A spanyol betegség miatt a Kath. Népszövetség nem tarthatta meg szokásos vasárnapi mozi előadásait. Vasárnap délután már megtartják a mozielőadást a következő rendkívül érdekes műsorról:

1. Afrika. (Természetes.)
2. Szerencse-gerek. (Vigjáték.)
3. Szív és arany. (Dráma.)

* Repülőtámadás esetére. A nagyváradai állomásparancsnokság vezetője: friedbergi Salomon Ernő altábornagy tegnap értesítette a városi tanácsot azokról az intézkedésekről, amelyek a repülőtámadások elhárítására szükségesek. A gyárak a jelzés után szirénáikkal sipolni tartoznak, a tüzoltók trombitálnak, a katonaság takarodót fu s éjjel a lámpák eloltandók. A régi háborus rendeletek e maradéka kísért most a városházán, talán mire napvilágot lát, kisűt a béke napja is.

* 80 mázsa burgonya ingyen jótékony célra. A csucsai faipar rt. értesítette Diósi Lajosné, hogy a csucsai telepen termelt mintegy 60—80 métermázsa burgonyát díjmentesen felajánlja valamely jótékony célra, sőt a csucsai állomáson vagonba is rakatja. Diósi Lajosné szállítási engedélyt kér most Nagyvárad városától, hogy a burgonyát Nagyváradra szállíttathassa.

* Adjuk a sirok disztítésének költségeit jótékony célra. Felszólalást küldtek be hozzánk, hogy hívjuk fel a közönség figyelmét arra, hogy a közeleget halottak napja alkalmából a temetőben kerüljék a szokásos fényűzést a sirok disztítésénél. Most a piacon a virágok eladásánál ugyis nagy az uzsora. Egy szál közönséges virágért 86 fillért, sőt egy koronát is kérnek. — Mennyire csigázzák fel a virágok árát majd a halottak napja alkalmából, mikor mindenki igyekszik virágot vásárolni szereteteinek sirjára. A felszólalást mi is helyeseljük, bármennyire hívei vagyunk a kegyeletnek. A mostani nehéz viszonyokban azonban annyi vérző seb vár gyógyításra, hogy helyesebb, ha a sirokat csak egyszerűen rendbehozzatjuk s legfeljebb pár szál virággal, ami otthorról is kikerül disztítjuk fel a sirokat. Amit pedig virágokra szántunk, a hadiárva, vagy más hasonló jótékony célra juttatjuk. Ha mindenki megszívelné ezt az akciót, milliók gyűlnének be az országban jótékony célra.

Haltenberger Vilmos
keimefestő és vegytisztító gyárának
második számú felvételi üzlete,
Szent László-tér, Dell'ortó cég mellett.
Vállal minden szakmájába tartozó mun-
kát, elsőrendű kivitelben, mérsékelt áron.

Színház.

A színház műsora:

Szombat délután: Sztambul rózsája.

Szombat este: Tartuffe.

Vasárnap délután: Vengerkák.

Vasárnap este: Hejehuja báró. (Premier.)

Sztambul rózsája szombaton délután kerül színre, Aggházy Melindával, Horváth Nusival s az énekes személyzet kiválóbbjai-
val. Az exotikus környezetben játszó vidám operettnek állandóan nagy a közönsége min-
den előadáson.

Tartuffe. Klasszikus est a ma esti elő-
adás, a molieri Tartuffe jelenik meg újra Bi-
hari Ákos nagyszerű alakításában a szinpa-
don. G. Polgár Mariska, Tóth Elek és H.
Kőrösi Juci jutnak kiváló szerepekhez az elő-
adáson, amely igazi élvezetet szerez a kö-
zönségnek.

A **Vengerkák** vasárnap délután ismét
eljátszák az ő szomorú életük történetét, a
mely ma is népszerű. Hevesi Mariska játéka
vonz közönséget ebben a darabban.

Hejehuja báró. Vasárnap van az első
előadása Ascher Leó új operettjének, a
Hejehuja báró nak. Garnier Adél leánya,
Musotte körül szövődik az érdekes történet,
amelyet Hejehuja báró (Szigeti Jenő) bohém-
sége visz előre. A *Kék szív* leánynevelő in-
tézetbe viszi a darab a nézőt s innen az
Olimpiába, ahol Hejehuja báró mindenkit
boldoggá tesz s eltűnik. Az operettben Agg-
házy Melinda, Horváth Nusi, Gróf László,
Szigeti Jenő, Harsányi, Jósika Mici jutnak
kiváló szerepekhez.

MOZI.

Az **Apolló** legszebb sikerei közé so-
rozhatja a tegnapi estét, amely értékes do-
kumentuma volt annak, hogy a közönségnek
valósággal nélkülözhetetlen szórakozásává
vált a mozi film világot hódító kulturája. A
publikum, amely két három napra meg volt
fosztva kedves művészi gyönyörűségétől, az
egyetlen esti előadás iránt — mert hiszen
most egyelőrn naponként egy előadást tart-
hatnak — páratlanul izgalmas érdeklődést
tanúsított. A *Földalatti szindikátus* című
pompás filmjüdjön, amit az igazgatóság
bemutatott, rendkívül tetszett és a műsor
többi számai is fényes sikert arattak. Ma
este 9 órakor ismét a tegnapi kitűnő műsor
kerül színre.

A **Vigadó** mozgószínházban nagy si-
kerrel mutatták be tegnap a *Jóslat* című ra-
gyogó filmjüdjön. A közönség az elő-
adás iránt igen nagy érdeklődést tanúsított.
A remek darab ma is műsoron marad. Az
előadás este 9 órakor kezdődik.

Az **Uránia** szenzációja, a *Jóslat* című
bravuros filmdráma szenzációs sikert aratott.
A *Jóslat* elsőrangú írói munka, mely kitűnő
színészeknek nyújt alkalmat ragyogó alaki-
tásra. A darab a ma esti 7 órai előadáson
is színre kerül.

APOLLÓ mozgó- színház	MA
	Földalatti szindikátus. Kalandos dráma 4 felvonásban.
	Este 9 órai kezdettel.

Nyílttér

Divatos magyar kották darabja zongora-énekre 1 K 20 fill.

Nem az enyém a szerelmed, mégis titkon
hozzád kerget a lelkem.
Őszi rózsák nyiladoztak. Rabja lettem a vi-
lágnak, katonája a császárnak.
Feledés. (Egy ablaknál álj meg cigány. Te
csak szeress.)
Psylander bohóc dala. Csendül a csengő, a
hárfá peng . . .
Jahama . . . (itt a tavasz)
Babonás szép kék szemednek.

Kaphatók minden könyvkereskedésben,
vagy Léderer István zeneműkereskedé-
sében Budapest, Erzsébet-körút 36. sz.
Árjegyzék ingyen.

Főszerkesztő: Dr. KRÜGER ALADÁR. Felelős szerkesztő: Dr. PAPP KÁROLY

Kiadótulajdonos: Szent László-nyomda r.-t.

Egy borotva valódi
solingeni ezüstacél
12 kor.

Egy nagy tartós szobaseprű erős fanyéllal 7-50 K.
Piaci táskák 7 K-tól feljebb minden árban kaphatók.

Ruhafesték

feltétlen jó minőség csomagja 50 fillér.
kipróbált finomabb minőség 70 fillér.

Viszonteladónak 100 csomag vételnél
60 százalék engedmény. Kapható
a „BÉKA”-boltban, Zöldfa-utcán.

Felső Kereskedelmi
és Polgári iskolából
kimaradt tanulókat
magánvizsgára elő-
készít felelőséggel

a Középiskolai
Előkészítő
Donát-tanfolyam

Beöthy Ödön-utca 30. sz. Telefon 1000.

Új kereskedelmi tanfolyam

hölgyek részére (gyors- és gép-
írás, számtan, könyvvitel, he-
lyes és szépirás) szeptember
15-től kezdve a DONÁT-féle
tanfolyamban Beöthy Ödön-utca 30.
Telefon 1000. Telefon 1000.

Mocsáry Sándor

törv. bej. cég.

Villany-, gáz- és víz-
vezetékszerelő, bronz-
műves, bádogos, lakat-
os, műszerész és gal-
vanizáló. Irógép-, ke-
rékpár-, grammofon-
javító és nikkelező.

Iroda és raktár:

Zöldfa-utca 8. Telefon 1404.

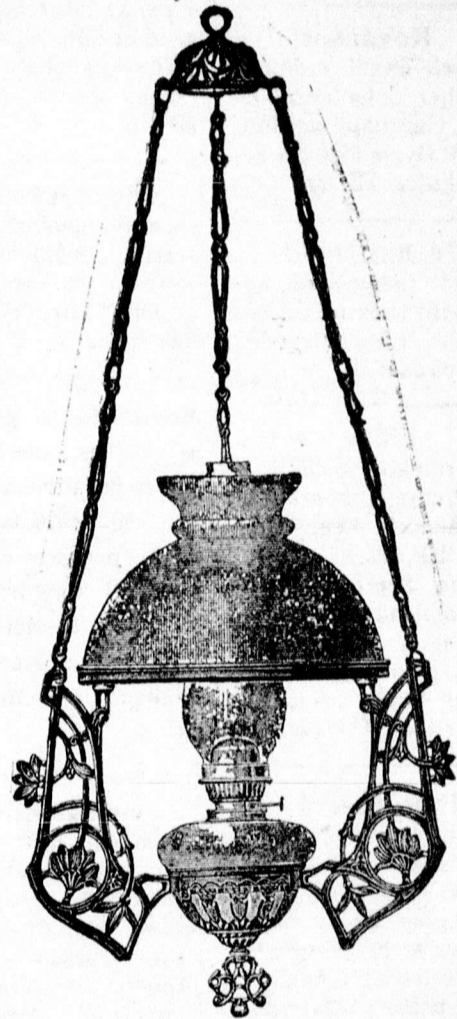
Ipartelep:

Szent János-u. 22. Telefon 532

VIGADÓ mozgó- színház	MA
	A jóslat.
	Este 9 órai kezdettel.

URÁNIA mozgó- színház	MA
	A jóslat.
	Este 7 órai kezdettel.

HETI ÁRJEGYZÉK:

Teáskészlet szí es tálcával	40-
Kávékészlet	40-
Feketekávé készlet színes tálcával	40-
Mosdókészlet finom majolika sz. felsz.	80-
Főző lábasok tűzálló	6-
Főző fazék tűzálló	5, 6, 7, 8, 9, 10-
Befőtteskészlet finom aranyozással felsz	40-
Függőlámpa csigás felszerelve	60-
Falútkőr színes aranyozással	40-
Ebédőkészlet sz. aranyozással 6 szem. 300-	
Ebédőkészlet színes finom minátval 100 részes, t. áskészlettel együtt	500-

Diszjúárak, majolika disztárgyak,
valódi cobald diszjúárak, terak-
kota figurák, chinaezüst és alpacca
ezüst áruk
legnagyobb választékban.

Képkeretezés, ablaküvegezés.
Eladás nagyban és kicsinyben.
Árak viszonteladónak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVEREK

üveg, porcellán, lámpa és diszjú-
áru nagy gyári raktára Nagyvárad,
Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.
Telefon 3-72. Telefon 3-72.

• **APRÓ HIRDETÉSEK.** •

Minden szó ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Ujsághordónót
keres a Tiszántúli kiadó-hivatala azonnali belépésre.

300 drb.
racka-birka eladó. Cim Hegedüs Hirlapirodában.

Villanyszerelő
cime — olcsón és ügyesen dolgozik — megtudható Kaiendánál. Telefon 245.

Kovácsot
keresek élesdi erdőüzememhez. Jelentkezni lehet vasárnap délelőtt. Török Gyula Nagyvárad, Pável-utca 28. sz.

26 kat. hold
szántó (nagyvárad közelében) feles művelésre kiadó. Cim Hegedüs Hirlapirodában.

Likőr
és rumkomposztók, Chartreuse, Benediktiner, Allasch, Meggy stb. essentiák. Törköly, Szilvórium, Seprő, Cognac-kivonatok használati utasítással a legfinomabb minőségben kaphatók: Farkas István „Apolló” drogeriában, Nagyvárad.

Poloskairtó
Noksin biztos, kipróbált, megbízható poloskák irására. Kis üveg 4 K, középvég 8 K, nagy üveg 14 K. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában, Rákóczi-ut 7-B.

Pemete
és hársfamézcukorka elhárítja a köhögést és rekedtséget, hurutot, kiváló hangtisztító, oldó hatású. Egy csomag ára 1 korona. Kapható Németh Pál Aranykereszt gyógyszerárán, a városháza mellett.

Tavaszi
szepők, májfoitok, bőrvörösség, kiütés, mitesszerek ellen biztos az IPO-krém. Ára 5 kor. és szappan Vióra átmosó ára 6 korona. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában, Rákóczi-ut 7-B.

Jogi könyvek
gyűjteményes kiadások, Corpus Juris Hungarici 1900-ig bőrkötésben stb. eladók. Cim a kiadóban.

Egy új pedálos **cimbalom** eladó. Körözs-utca 47. sz.

Ruhaszövetek,
selymek, bársonyok, szörmeujdonságok, szőnyeg és fehérművek legolcsóbban Czillér Imre nagyáruházában.

Spanyolnátha
járványoknál betegszobákban **lenyő (borovicska) szobaillat** kitűnő dezinficiáló perme-tező szer kapható Farkas István Apolló drogériájában.

Fényképészeti
eszközök, papírok, vegyszerek, előhívók stb. kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában, Rákóczi-ut 7-B.

Ne dobja ki pénzét
a ruháért, mert a **kitűnően beváltruhafesték**kel régi ruhadarabjait olcsó pénzért házilag újfestheti. Egy levél ára 70 fillér. Németh Pál Aranykereszt gyógyszerárán, a városháza mellett.

Tyukszemirtó
három nap alatt elmulaszt tyukszemet, bőrkeményedést és szemölcsöket. Ára 2 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7-B. sz.

Őr
lakással és jó fizetéssel felvétetik a Fekete sas részvénytársaságnál. Jelentkezni csak délután 3-5 óra között a részvénytársaság irodájában, Saspassage 22. számú lépcső, 1. emelet.

Bérbeadó
Kossuth Lajos-utca 2. sz. házban (Szent László téren) korcsma, vendéglő és bodegának kiválóan alkalmas üzlethelyiség hosszabb időre. Bővebb felvilágosítás a Polgári Takarékpénztár r. t. nagyváradl cégnél nyerhető.

Keresünk
azonnali belépésre egy irodaszolgát, egy éjjeli őrt, kettő kenőmunkást és éjjeli munkára lakást. Moskovits Mór.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű fűzőszalon
NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.
Parkszálloda épületében

Interurbán telefon:
11-53 szám.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűző szállítója.

Tisztításokat és átalakításokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrövidebb idő alatt elkészítetnek.

A hatósági szeszfőzde törköly-átvétele.

Nagyvárad város hegyközséghez tartozó szőlőtulajdonosokkal (termelőkkel) közöljük, hogy Nagyvárad város hatósági központi szeszfőzdeje a szőlőtörkölyt Kolozsvári-u. 74. sz., illetve a Velence-part 73. sz. a levő szeszfőzde telepen (Klein Sámuelnek volt szeszfőzdeje) fogja átvenni és a telepre beszállított szőlőtörköly mennyiségét ugyanott fogja hidmérlegesen lemérni és mm-kinti összeget készpénzben kifizetni. A szőlőtermelők saját érdekükben gondoskodjanak a kifőzésre alkalmas szőlőtörkölynek a Koleszvári-u. 74. sz. a szeszfőzdebe leendő beszállításáról. A városi hatósági központi szeszfőzde a szőlőtörkölynek mm-jáért 14 K-t fog kifizetni. Tájékoztatásul közöljük, hogy csakis legfeljebb kétszer préselt, nem vizezett és nem penészes szőlőtörkölyt vesz át a szeszfőzde, mert kifőzésre csak ezek alkalmasak, míg ellenben kétszernél többször préselt, esetleg vízzel való leöntése után ismételtlen préselt, avagy penészes szőlőtörkölynek az anyaga a kifőzésre alkalmatlan.

Ennélfogva figyelmeztetjük a termelőket, hogy saját érdekükben a kétszernél többször való préseléstől és vízzel való leöntéstől tartózkodjanak annál is inkább, mert aki az ilyen miróségű törkölynek a beváltását megkísértené, az ellen a törvény szigorával is kénytelen lennének eljárni.

Végül közlöm a termelőkkel, hogy a ki préselt törkölymennyiségnek a beszállításáról még a préselés napján gondoskodjanak, mert esetleg összefüledt, illetve penészt kapott szőlőtörköly átvételét szintén meg fogja tagadni a szeszfőzde. Azok a termelők, akik igákkal nem rendelkeznek, saját jól felfogott érdekükben gondoskodjanak igárról, mert a központi szeszfőzde ezidőszertint kellő mennyiségű igákkal nem rendelkezik és így csakis a beváltó telepre beszállított törkölymennyiségnek átvételéről gondoskodik. Figyelmeztetjük a termelőket, hogy a fogyasztási adóhivatalnál vezetett bejelentési bárcakönyvekből meg tudjuk állapítani, kinek van borterme és törkölye s mindenkéni vizsgálat tárgyává fogjuk tenni, hogy a törkölyt a központi szeszfőzde átvételére át adta-e. Aki a törkölyt állatok etetésére, vagy pálinka főzésén kívül bármily más célra felhasználja s így törvényes rendelkezésétől elvonja, 2 hónapig terjedő elzárás és 2000 koronáig terjedhető büntetéssel büntethető.

Nagyvárad, 1918. szeptember 28.

Nagyvárad város hatósági központi szeszfőzdeje.

Árverési hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy az alább részletezett borok, amelyeket Moskovits Izidor nagyvárad lakos, Klór Antal szentjobb lakostól megvett, a vevőnek elszállítási késedelme miatt, a vevő kárára és veszélyére nyilvános árverésen el fognak adni.

Az árverés Szentjobb, az apátsági pincékben, 1918. október 29-én délután 5 órakor lesz. Árverés alá kerül 1766 liter 1914. évi burgundi vörös bor, továbbá az ez idő szerint még seprőjén levő, de tisztán lefejtve értendő 4450 liter ezerjő fehérbor, amely 1917. évi termésű, végül ugyancsak 1917. évi termésű 3298 liter lefejtett furmint és rizling kóser-bor.

Ezeket a borokat tartalmazó hordók nem eladók.

Az árverés feltételei a következők: Aki árverelni akar, 10000 korona bánatpénzt tegyen le kezemhez, az árverés megkezdése előtt. Vevő az lesz aki legtöbbet igér, s az árverés összes feltételeit teljesíti. Kikialtási ár hektoliterenkint 900 korona, de a borok ezen áron alul is eladatnak, Árverelni csak az egész tömegre lehet. A fentirt, összesen 9514 literre eső vételárat az árverés befejezésekor nyomban ki kell fizetni a vételi illetékkel együtt, amit a vevő a vételáron felül fizetni tartozik. Vevő köteles a bort az árveréstől számítandó 3 nap alatt saját hordóiba áthuzatni és elszállítani.

Érdeklődők a bort a helyszínén előzőleg megtekinthetik, abból mintát vehetnek. Székelyhid, 1918. október 16.

Dr. Stettner János
kír. közjegyző.

HIRDETMEYNY!

Tudomására hozom Nagyvárad város és Biharmegye közönségének, hogy a Városi Kávéházamat eladtam és a visszamaradt **kávéházi italokat nagybani áron** bocsájtom a t. fogyasztóközönség rendelkezésére azon megjegyzéssel, hogy a borokból **10 üvegnél kevesebb nem kapható.** Helybeli megrendelőimnek üvegenként 10 fillér küldöncdíj ellenében kívánságára már házhoz is szállítom.

Kérem azonnali szives megrendelésüket, mert nagyon sajnálnám, ha a későbbi jelentkezőket már nem volna módomban kiszolgálni.

HERCZ IMRE
Rákóczi-ut 12. (Apolló-palota.)
Telefon 4-38. Telefon 4-38.

RÉSZLETES ÁRJEGYZÉK:

FEHÉR BOROK: Palugyai Leányka 12 50, Palugyai Rizling 12 50, Palugyai Chateau 12 50, Domány Rizling 12 50, Domány Magyarádi 12 50, Domány Zöldszilvany 12 50, Hg. Windisch-Graetz 12 50. Beretvás: Ezerjő 13 50, Beretvás Zamatos 13 50 kor.

TOKAJI BOROK: Aszu 0 5 l. 25, Szamorodni 0 5 l. 12 50, Szamorodni 0 2 5 l. 7 K.

VÖRÖS BOROK: Bordeaux Beretvás 0 7 l. 13 50, Chateau Windischgraetz 0 7 l. 13 50, Chateau Palugyai 0 7 l. 13 50, Egri Vörös Tokaji Bortermelő rt. 0 7 l. 13 50 kor.

KÜLFÖLDI BOROK: Malaga 0 7 l. 38 00, Sherry 0 7 l. 38 kor.

PEZSGÖK: Törley, Dietzl, Palugyai, Transilvan, Goldeck, üvegenként 36 kor.

LIKÖRÖK: Triple Sec, Sherry Brandi, Cordiol Medok, Curasso, Allasch, Különféle francia likörök, Gyomorerősítők, literenként 58 korona.

Az árak üvegcserevel, vagy üvegenként 2 korona betéttel értendők.

Kicsinybeni eladásra, főlerakatom JANO-VICS IGNACZ bodega üzletében Rákóczi-ut városi kávéházzal szemben, a fent jelzett árak mellett beszerezhetők.